

יִשְׂרָאֵל בַּטַּח בְּה'

בְּאוֹר פְּרָטִי מִדַּת הַבְּטָחוֹן בְּה', כְּפִי
שְׁנַצְטוּיֵנוּ בְּהַ בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה.

לְפִי שִׁיחוֹת כ"ק אַדמו"ר מְלִיבְּאוּיֵטְשׁ שְׁנַדְפָּסוּ בְּ"לִקוּטֵי
שִׁיחוֹת" פְּרָד ל"ו. עַל פִּי "חֻזְבוֹת הַלְבָבוֹת" לְרַבֵּנוּ בְּחֵי
בֶן בְּקוּדָה ב"ר יוֹסֵף, "שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה" לְרַבֵּנוּ יוֹנָה
מַגִּירוֹנְדָא, "פֶּד הַקֶּמַח" לְרַבֵּנוּ בְּחֵי ב"ר אֲשֶׁר, "סֵפֶר
הָעֵקָרִים" לְרַבֵּנוּ יוֹסֵף אַלְבוּ, "עֵקֶדֶת יִצְחָק" לְרַבֵּנוּ יִצְחָק
עֶרְאֵמָה, "רְאִשִׁית חֲכָמָה" לְרַבֵּנוּ אֱלִיהוּ דִּי וִידָאשׁ,
"נְתִיבוֹת עוֹלָם" לְמַהֲר"ל מִפְּרָאג, "לִקוּטֵי אֲמָרִים -
תְּנִיא", רַבֵּנוּ בַּעַל "צִמַח צְדָק" וְעוֹד.

בְּעֶרִיכַת
מְכוֹן שֵׁי לְמוֹרָא
יְרוּשָׁלַיִם

חֹדֶשׁ סִיוֵן
שְׁנַת חֲמִשִּׁית אֲלָפִים שְׁבַע מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשׁ לְבְּרִיאָה

מִדַּת הַבְּטָחוֹן בַּה', נִצְטוּיֵנוּ בַּה' בְּכַמְּהָ וְכַמְּהָ מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה, כְּפִי שֶׁהוּבְאוּ כַּמְּהָ פְּסוּקִים עַל זֶה בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה" (שַׁעַר הָאֱהָבָה פֶּרֶק י"ב), וּבְ"שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה" לְרַבְּנוּ יוֹנָה (שַׁעַר ג, ל"ב) כְּתַב, שֶׁהוּא בְּכָלֵל הַצּוּוּי שֶׁבַּתּוֹרָה (דְּבָרִים כ, א) "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה... לֹא תִירָא מֵהֶם", "שֵׁאֵם יִרְאֶה הָאָדָם כִּי צָרָה קְרוּבָה, תִּהְיֶה יְשׁוּעַת ה' בְּלָבָבוּ וַיִּבְטַח עָלֶיהָ".

וְהִנֵּה, פְּרוּשׁ בְּטָחוֹן, אֵין הַפְּנִינָה שֶׁתִּהְיֶה לוֹ רַק אֲמוּנָה בִּיכְלֵת ה' לְהַטִּיב לוֹ וּלְחַלְצוֹ מִצָּרָה וְצוּקָה, אֲלֵא הַפְּנִינָה הִיא שְׁבוּטִיחַ בַּה' שְׁכֵן יַעֲשֶׂה בְּפִעֵל, שֶׁהַדְּבָר וְדָאֵי אֲצִלוּ עַד שֶׁהוּא בְּמִנוּחָה גְּמוּרָה וְאֵינוּ דוֹאֵג כְּלָל, וְכַמְּבָאָר בְּ"חֻבּוֹת הַלְּבָבוֹת" (שַׁעַר הַבְּטָחוֹן פֶּרֶק א'), שֶׁ"מִהוֹת הַבְּטָחוֹן הִיא מִנוּחַת נֶפֶשׁ הַבּוּטִיחַ, וְשִׁיחֶיהָ לְבוֹ סְמוּךְ עַל מִי שֶׁבְּטַח עָלָיו שִׁיעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַנִּכּוֹן לוֹ בְּעִנְיָן אֲשֶׁר יִבְטַח עָלָיו".

וּבְ"כַד הַקְּמַח" לְרַבְּנוּ בְּחַיִּי (עֵרֶךְ בְּטָחוֹן) כְּתַב, "שֵׁלֵא יִתְעַרֵב שׁוֹם סָפֵק בְּבְטָחוֹנוֹ וְכוּ".

וְצָרִיךְ בְּאוֹר, מֵהוּ הַיְסוּד לְוַדְאוֹת זֶה, הֲרִי מִצְּאֵנוּ בַּתּוֹרָה בְּעִנְיָן יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁאֲפִלוּ כְּשִׁישׁ הַבְּטָחָה מִפְּרִשְׁת מֵאֵת ה', יִתְכַן שֵׁלֵא תִתְקַיֵּם הַהַבְּטָחָה, שֶׁמָּא יִגְרַם הַחֲטָא שֶׁחֲטָא אַחֲרֵי הַהַבְּטָחָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַש"י (בְּרֵאשִׁית ל"ב, א) שֶׁלְכֵן הָיָה יַעֲקֹב יִרְאֵ. וְכַל־שְׁכֵן כְּשִׁאֵין הַבְּטָחָה מִפְּרִשְׁת. וְהֲרִי חֲשֵׁשׁ זֶה שֶׁל "שֶׁמָּא יִגְרַם הַחֲטָא" קִיָּם אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (קֹהֵלֶת ז, כ) "כִּי אָדָם אֵין צְדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַחֲטָא", וְכַל אֶחָד יְכוּל לַעֲשׂוֹת קַל־וַחֲמֹר, מִהַעֲבָדָה שֶׁאֲפִלוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ חֲשֵׁשׁ לָזֶה.

וּמִבְּלִי לְהַתְעַמֵּק בְּעִנְיָן, נִתֵּן הָיָה לְבָאָר כָּךְ – עִנְיָן הַבְּטָחוֹן מִיְסָד עַל הָאֲמוּנָה שֶׁהַכֵּל מֵאֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. וְכִשְׁאָדָם נִמְצָא בְּמִצַּר וְצָרָה, אֵין זֶה מִפְּנֵי שִׁישׁ שְׁלִיטָה חֲסוֹשׁ לְשׁוֹם

למי שמיצר לו, אלא הכל הוא מן השמים. ולפיכך האדם במנוחה גמורה. ודבר זה הוא מפל צד שיוכל האדם לחשב. כי כאשר לפי מעשיו של האדם לא מגיעה לו שום רעה, הרי ודאי שהקב"ה יושיעהו, בכל מצב, אפלו כשאין שום אפן בדרך הטבע שינצל, שהרי בידי הקב"ה לשנות את הטבע. ואם לפי מעשיו אין האדם ראוי לחסד כזה, ומגיע לו לקבל את הענש הזה, עדן נפשו של האדם במנוחה גמורה, כי הוא יודע בברור שהצרה לא באה לו ממני וממה שמיצר לו, אלא היא באה אך ורק מהקב"ה בלבד; להעניש את האדם שלא עשה את חובותיו כלפי בוראו, ולכן הביאו בצרה הזאת. ואם כן, יראתו של האדם החושב ככה, היא רק מהקב"ה לבד. ובנוסף לזה הוא יודע שהצרה בעצמה היא לטובתו, כידוע שגם ענשי התורה הם חסדו של הקב"ה, לנקות את האדם מפגם העברה; ואם כן אין מקום לדאגה ויראה.

ועל פי זה מובן, שאדם יכול להיות בבטחון גמור בהשם-יתברך אף-על-פי שהוא יודע שיתכן שבגלל שחטא לא יזכה להנצל מהצרה, כי דבר זה אינו גורע ממנוחת נפשו, כי יודע הוא שכל הנעשה אתו הוא מהבורא-יתברך.

אבל הבאור הזה אינו מספיק, כי ברור ופשוט שענינה של מדת הבטחון אינה המצב של מנוחת הנפש בלבד, כלומר שגם אם לא יזכה לחסדי ה', גם אז יהיה במנוחת הנפש כיון שהכל מאת הבורא-יתברך, ושזה לטובתו אלא שהטובה אינה נראית ונגלית; שלפי זה יוצא שענין הבטחון בפשטות ענינו, דהינו שהוא בוטח שהקב"ה יושיעהו מצרתו, אינו שיך אצל רב ישראל, כי מי הוא האדם שיוכל לפסק על עצמו שהוא ראוי לחסדי הקב"ה. פרט

לצדיקים גמורים שהם שלמים בעבודת ה' לגמרי. אלא ענינה של מידת הבטחון הוא, שהאדם בוטח שיהיה טוב לו בטוב הנראה והנגלה דוקא, כי הקב"ה יושיע לו ויציאנו מצרתו וממצוקתו. וכן ב"חובות הלבבות" (שער הבטחון פרק ב') בבאר שבע הסבות אשר בהן יתכן הבטחון, כתב, שהסבה השביעית היא "שיהיה מי שבוטחים בו בתכלית הנדיבות והחסד, למי שראוי לו ולמי שאינו ראוי לו, ושתהיה נדיבותו מתמדת וחסדו נמשך, לא יכרת ולא יפסק". הרי הוא מבאר בזה שענין הבטחון מיוסד על הידיעה שהקב"ה מטיב גם למי שאינו ראוי.

ודבר זה צריך באור. שהרי אף-על-פי שרחמי הקב"ה הם גם על מי שאינו ראוי, הרי בכל זאת יתכן שמגיע לאדם ענש על מעשיו הלא-טובים, ומהו היסוד של מידת הבטחון שהאדם בטוח שהקב"ה ייטיב לו גם כשאינו ראוי לכך.

דבר זה יובן על פי דברי רבנו ה"צמח צדק", שבא אצלו אדם והתחנן אליו שיעזר רחמים על חולה מסכן חס-ושלום, ענה לו "חשב טוב, ויהיה טוב".* ומשמע מדבריו, שעצם המחשבה לטובה, כלומר הבטחון בה', יביא לתוצאות טובות בטוב הנראה והנגלה. **ולבאר** את פונת הדברים-

חובת הבטחון בה' שנצטוינו עליה, אינה פרט בלבד ותוצאה ישירה מהאמונה שהכל בידי שמים, ושהקב"ה הוא חנון ורחום. שאם כן לא היה צריך בחיוב מיוחד על מידת הבטחון. אלא, חובה זו של מידת הבטחון היא חובה בפני עצמה. ומהותה וגדרה היא, שהאדם יסמוך וישען על הקב"ה, עד שישליך כל גורלו ביד ה',

* אמר בלשון אידיש: טראכט גוט, ועט זיין גוט.

וּכְמוֹ שְׁכֵתוֹב (תהלים נה, כג) "הַשִּׁלְךָ עַל ה' יִהְיֶה", שָׁאִין לוֹ שׁוּם מְשָׁעַן בְּעוֹלָם בְּלִעְדוֹ יִתְבַּרְךָ. וַיְהִי סוּמְךָ וּבְטוּחַ בְּלָבוֹ שָׁאִין הַקֵּב"ה יוֹשִׁיעוֹ וַיִּצִּילוֹ בְּיַדָּאִי.

וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שְׁזוֹ הִיא הַכּוֹנֵה בְּמָה שְׁכָתָב בְּ"חֹבוֹת הַלְּבָבוֹת" (שער הַבְּטָחוֹן פֶּרֶק ב'), שֶׁבְּטָחוֹן הוּא "כְּעֶבֶד הָאֶסוּר, אֲשֶׁר הוּא בְּבֵית הַבּוֹר בְּרִשׁוֹת אֲדוֹנָיו", שֶׁכָּל בְּטָחוֹנוֹ שֶׁל הָאֶסִיר הוּא רַק עַל אֲדוֹנוֹ, שֶׁ"מְסוּר בְּיָדוֹ, וְלֹא יוּכַל אָדָם לְהִזְיָקוֹ וּלְהוֹעִילוֹ... זוֹלַת הָאֲדוֹן". וְכִיּוֹן שֶׁהַבְּטָחוֹן הַזֶּה הוּא בְּה' לְבַדּוֹ, לְכֵן מוּבָן, שֶׁהַבְּטָחוֹן בְּה' הוּא בְּאִפְסוֹ שֶׁלֹּא מִשְׁנֵה כָּלֵל מֵהוּ הַמִּצָּב הַטְּבָעִי, כִּי גַם אִם עַל פִּי דַרְכֵי הַטְּבַע נִמְנַע שִׁינְצֵל, הֲרֵי הוּא סוּמְךָ עַל הַקֵּב"ה, שָׁאִינוֹ מְגַבֵּל בְּחֻקֵי הַטְּבַע חֲסִי-וְשָׁלוֹם.

וְהַדְּבָר הַזֶּה בְּעֵצְמוֹ, כְּלוֹמֵר הַבְּטָחוֹן בְּה', הוּא הַיְסוּד לְבְטָחוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם שֶׁה' יֵיטִיב לוֹ בְּטוֹב הַנִּרְאָה וְהַנִּגְלָה, גַּם אִם אֵינוֹ רְאוּי לְחֻסָּד זֶה.

וְאִין הַפְּרוּשׁ בְּמִדַּת הַבְּטָחוֹן, שֶׁהוּא מֵאֲמִין שְׁמַכִּיּוֹן שְׁחֲסְדֵי ה' הֵם בְּלִי מְדִידָה וְהַגְּבָלָה, בֵּין לְרְאוּי וּבֵין לְמִי שָׁאִינוֹ רְאוּי, וְאֲשֶׁר לְכֵן הוּא יִקְבַּל אֶת חֲסְדֵי ה' בְּלִי שׁוּם עֲבוּדָה מִצְדוֹ, כִּי לְפִי זֶה בְּטַל כָּל הַעֲנִיּוֹן שֶׁל שִׁכָּר וְעֵנֶשׁ.

אֲלֹא, בְּטָחוֹן בְּה' הִיא עֲבוּדָה וַיְגִיעָה בְּנַפְשׁוֹ. וְהִיא מְבִיאָה אֶת חֲסְדֵי ה' הַבָּאִים כְּתוּצָאָה מִעֲבוּדַת הָאָדָם וַיְגִיעָתוֹ לְבִטָּח בְּה', עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם סוּמְךָ בְּאֲמַת וּבְעַמְקֵי נְשִׁמָּתוֹ רַק עַל הַקֵּב"ה בְּלִבָּד, עַד שָׁאִינוֹ דוֹאֵג כָּלֵל. וְהַתְּעוּרָרוֹת הַזֹּאת בְּעֵצְמָהּ פּוֹעֶלֶת שֶׁהַקֵּב"ה מִתְּנַהֵג אֶתוֹ בְּאִפְסוֹ זֶה, שֶׁמִּטִּיב עִמּוֹ גַּם אִם לוֹאֵל הַבְּטָחוֹן בְּה' לֹא הִיָּה רְאוּי לְחֻסָּד זֶה.

וְכֵן מִפְּרֵשׁ בְּ"סֵפֶר הָעֲקָרִים" (מאמר רביעי פרק מ"ו) "אָמַר הַכֶּתוּב (תהלים לבי) וְהַבּוֹטֵחַ בַּה' חֶסֶד יִסּוּבְּנֹו, כְּלוֹמַר אִם אֵינוּ רְאוּי מִצַּד עֲצֻמוֹ, מִדֶּרֶךְ הַבְּטָחוֹן לְהַמְשִׁיךְ חֶסֶד חֲנֻם עַל הַבּוֹטְחִים בַּה'". וְכֵן בְּ"כַד הַקְּמַח" לְרַבְּנֵנוּ בְּתַנִּי (ערך בטחון ד"ה ומצינו) "וּבּוֹטֵחַ בַּה' יִשְׁגֹּב (משלי כט, כד) כְּלוֹמַר יִנְצֵל מִן הַצָּרָה בְּשֹׂכֵר הַבְּטָחוֹן, אִף-עַל-פִּי שֶׁהִיָּתָה הַצָּרָה רְאוּיָה לָבוֹא עָלָיו". וּבְ"יִלְקוּט שִׁמְעוֹנִי" (ישעיה רמז תע"ג) "אוֹמֵר לָהֶם הַקַּב"ה, בְּטַחוּ בְּשָׁמַי, וְהוּא עוֹמֵד לָכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נ"ו) יִבְטַח בְּשֵׁם ה'. וְלָמָּה, שְׁכָל מִי שֶׁבּוֹטֵחַ בְּשָׁמַי אֲנִי מִצִּילֹו".

וְזֶהוּ תַכּוֹן הַצּוּוִי (תהלים לז, ג) "בְּטַח בַּה'", וְכֵן (תהלים קטו, ט) "יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּה'", שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת יָהּבוֹ עַל הַקַּב"ה שְׁיִיטֵיב לוֹ בְּטוֹב הַנְּרָאָה וְהַנְּגָלָה.

וְכֹאשֶׁר הָאָדָם סוֹמֵךְ עַל הַקַּב"ה בְּלִבָּד, מִבְּלִי לַעֲשׂוֹת חֲשִׁבוֹנוֹת אִם אֶפְשֶׁר לוֹ לְהַנְצִיל בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, אִז הַקַּב"ה נוֹהֵג אֵתוֹ מִלְּמַעְלָה בְּ"מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה", וְהוּא שׁוֹמֵר וּמְרַחֵם עָלָיו גַּם אִם עַל פִּי הַחֲשָׁבוֹן אֵין הָאָדָם רְאוּי שֶׁיְהִיָּה טוֹב לוֹ בְּטוֹב הַנְּרָאָה וְהַנְּגָלָה דְּוָקָא. וְכֵן כָּתַב בְּ"לְקוּטֵי אֲמָרִים - תַּנְיָא" (אגרת הקדש סימן י"א) "וּבְאַמּוֹנָה זוּ בְּאַמֶּת נַעֲשֶׂה הַכֹּל טוֹב גַּם בְּגִלּוּי".

וְזֶהוּ פְרוּשׁ דְּבַרֵי הַ"צִּמְח צָדֵק" חֲשִׁב טוֹב, וְיִהְיֶה טוֹב, שֶׁהַבְּטָחוֹן בַּה', זֶה עֲצֻמוֹ יָבִיא לְתוֹצְאוֹת טוֹבוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁהַמְחַשְׁבָּה הַזֹּאת אֵינָה עֲנֵן צַדִּיק בְּתוֹךְ עֲנֵן הַבְּטָחוֹן בַּה', אֶלָּא זֹהִי הַהֶגְדָּרָה שֶׁל הַבְּטָחוֹן בַּה' שֶׁנֶּצְטוּיָנוּ עָלָיו.

וְעַל פִּי הַמְּבַאֵר לְעִיל, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁזֹּהִי כְּפִנְתַּת הַכֶּתוּב (שמוות ב, יד) "וַיִּרְא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֹן נוֹדַע הַדְּבָר", שֶׁלְּפִי פְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא הִיָּה זֶה כְּשֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה מִהַעֲבָרֵי "הַלְהַרְגֵנִי אֶתָּה אוֹמֵר כְּאֲשֶׁר הִרְגַּתָּ אֶת

הַמִּצְרִי, שֶׁהַכְּתוּב בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת הַיְסוּד הַזֶּה בְּמִדַּת הַבְּטָחוֹן כְּפִי שְׁנֵת־בְּאֵר לְעֵיל, שֶׁהַבְּטָחוֹן עֲצָמוֹ הוּא הַמְּבִיא וְגוֹרֵם לִישׁוּעַת ה'. וְזֶה נִלְמַד מִמֵּה שֶׁכְּתוּב "וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נִודַע הַדְּבָר" וְתִכְּף לְאַחַר זֶה נֹאמֵר "וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת מֹשֶׁה, וַיְבָרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲה וְגו'". שֶׁכִּינּוּ שְׁמִשָּׁה הָיָה יֵרָא לְנַפְשׁוֹ וְלֹא בְטַח בַּה' שֶׁלֹּא יָבֹוא לוֹ שׁוּם נֶזֶק חֶסֶד-וְשָׁלוֹם מִפְּעֻלֹתָיו הַטּוֹבוֹת לְהִגֵּן עַל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִהַמִּצְרִי, וְלִהְיוֹכִיחַ שְׁנֵי אָנָשִׁים עֲבָרִים נֹצִים, הֲרִי זֶה גֵרֵם שֶׁשְׁמַע פְּרַעֲה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת מֹשֶׁה, וְהַצְרֵךְ מֹשֶׁה לְבָרַח מִמֶּנּוּ. וְאִם הָיָה בּוֹטֵחַ בְּבְטָחוֹן גְּמוּר בַּה' וְלֹא הָיָה דוֹאֵג כָּלֵל מִמִּצְבּוֹ שֶׁ"אֲכֵן נִודַע הַדְּבָר" וְשִׁיכַל הַדְּבָר לְהִגִּיעַ לְאַזְנֵי פְרַעֲה, הֲרִי הַבְּטָחוֹן הַזֶּה בְּעֲצָמוֹ הָיָה פּוֹעֵל אֶת הַיְשׁוּעָה, שֶׁהַדְּבָר הָיָה נִשְׁכַּח לְגַמְרִי, וְלֹא הָיָה צְרִיךְ לְבָרַח. (וְכֵן הוּא לְפִי כַּמֵּה מִפְּרָשֵׁי מִדְרַשׁ רַבָּה שֶׁעַל פְּסוּקֵי זֶה). וּמִזֶּה לְמִדֵּים גַּם אֶת הַהַפְּדָה, שְׁאִם הָאָדָם לֹא נִחְלָץ מִצְרָה, הֲרִי זֶה מִפְּנֵי שֶׁהָיָה חֶסֶר בְּמִדַּת בְּטָחוֹנוֹ בַּה'. וְכֵן בְּמִסְכַּת בְּרָכוֹת (דף ס, א) הִבִּיאוּ מִהַפְּסוּקִים (אִיּוֹב ג, כה) "כִּי פָחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתַנִּי", שְׁאִם אָדָם בּוֹטֵחַ בַּה' בְּלִי שׁוּם דְּאָגָה וּפְחַד וְלֹא נֹאנַח, הֲרִי הוּא נֹצֵל מִיְשׁוּרִים.

וּמִכָּאֵן לְמִדְנוּ גַם הוֹרָאָה לְמַעֲשֵׂה בְּפַעַל -

שֶׁכְּשֶׁאָדָם נִתְקַל בְּמַנְיַעוֹת וְעַכּוּבִים עַל שְׁמִירַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, עָלָיו לְדַעַת, שֶׁבְּטוֹל הַמַּנְיַעוֹת וְהַעַכּוּבִים הָאֵלוֹ תְּלוּי בּוֹ וּבִהְנַהֲגָתוֹ. שְׁאִם יֵשׁ לוֹ בְּטָחוֹן גְּמוּר בְּקַב"ה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר שְׂיִהְיֶה טוֹב, עַד שֶׁהוּא בְּמַנְיַחָה גְּמוּרָה בְּלִי שׁוּם דְּאָגָה כָּלֵל. וְכַמוֹכֵן שֶׁבִּיחַד עִם זֶה הוּא עוֹשֶׂה כָּל הַתְּלוּי בּוֹ בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע לְבַטֵּל אֶת הַמַּנְיַעוֹת וְהַעַכּוּבִים הַלְלוּ, כִּידוּעַ שְׁאִין סְתִירָה בֵּין עֲנִין הַבְּטָחוֹן הָאֲמִתִּי בַּה' וּבְקִשְׁתַּת סְבוֹת בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, כְּפִי שֶׁהָאֵרִיךְ בְּזֶה בְּ"חֻבוֹת הַלְּבָבוֹת"

(שער הבטחון פרק ג') וב"עקדת יצחק" (פרשת וישלח), ובכמה מקומות. וְכָךְ כָּתַב בְּ"נְתִיבוֹת עוֹלָם" למהר"ל מִפְּרָאג (נתיב הבטחון) "בְּסִפְר מִשְׁלֵי (ג,ה) בְּטַח אֵל ה' בְּכָל לַבָּךְ, וְאֵל בִּינְתְּךָ אֵל תִּשְׁעֵן. שְׁלֵמָה הַמְלִיךְ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם רְצָה לֹאמַר, שֶׁהָאָדָם יִשִּׁים בְּטַחוֹנוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּטַחֲוֹן גָּמוּר עַל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ, וְאֵל יִשְׁעֵן עַל בִּינְתּוֹ לֹאמַר שֶׁעַל יְדֵי תְבוּנָתוֹ יוּכַל לְהַשְׁתַּדֵּל מַה שֶּׁצָּרִיךְ אֵלָיו. רַק יִשִּׁים עַל ה' בְּטַחוֹנוֹ. כִּי אִף שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל מַעֲשָׂיו בְּחֻכְמָה, וְאִין סוּמְכִים עַל הַנֶּס, מְכַל-מְקוֹם אֵל יִשְׁעֵן עַל תְּבוּנָתוֹ בְּלִבְד לֹאמַר שֶׁעַל יְדֵי חֻכְמָתוֹ יִגְרַם לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁיִּרְצָה, רַק יְבַטַח בְּה' שֶׁהוּא יוֹצֵא מִחֻשְׁבָּתוֹ אֲשֶׁר חָפֵץ לַעֲשׂוֹת, אֵל הַפְּעַל". וְרַק צְדִיקִים גְּדוֹלִים אֵינָם צָרִיכִים לְבַקֵּשׁ סְבוֹת בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע. וְהָרִי הַבְּטַחְנוּ שֶׁכְּשֶׁנַּחֲשֵׁב טוֹב יִהְיֶה טוֹב, וּבַפְּעַל מִמֶּשׁ יִתְבַּטְּלוּ כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכוּבִים, וְטוֹב יִהְיֶה בַפְּעַל מִמֶּשׁ, בְּטוֹב הַנִּרְאָה וְהַנְּגַלָּה, לְעֵינֵי בָּשָׂר, לְמִטָּה מַעֲשֵׂרָה טְפָחִים (=כְּלוֹמַר בְּעוֹלָם הָאָרֶצִי מִמֶּשׁ. וְיִרְאָה הַטוֹב לֹא רַק בְּעוֹלָם הַרוּחָנִי, שֶׁהָרְמוֹ עָלָיו הוּא "לְמַעַלָּה מַעֲשֵׂרָה טְפָחִים", כִּי לְעֵינֵי שְׂבַת נַחֲשֵׁב שְׁלִיטַת רְשׁוּת הַרְבִּים רַק עַד גְּבַה עֲשֵׂרָה טְפָחִים. וְיִרְאָה גַם בְּמִסְכַּת סָכָה דָּף ה,א).

וְכִשֵּׁם שֶׁבַּגְּאֵלַת מִצְרַיִם נִגְאָלוּ בְּזִכוֹת הַבְּטַחֲוֹן, כְּפִי שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ בַחַיִּי (כד הקמח בסוף ערך בטחון בשם מדרש תהלים) עַל הַפְּתוּב (תהלים כבו), "אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלְטוּ", וְכָל כֶּךָ לְמִידָה, כִּי "בָּךְ בְּטַחוּ וְלֹא בּוֹשׁוּ". הַכֹּל בְּזִכוֹת הַבְּטַחֲוֹן. עַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא בַּגְּאֵלָה מִתְּגָלוֹת הַזֹּאת הָאֲחֵרוֹנָה, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט שמעוני רמז תשל"ו) שֶׁכִּדָּאִי הֵן יִשְׂרָאֵל לְגֵאֵלָה בְּשִׁכְרֵי הַקּוּוֵי עֲצָמוֹ בְּלִבְד. וְכֵן תִּהְיֶה לָנוּ, שֶׁבְּזִכוֹת הַבְּטַחֲוֹן שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁ"קְרוּבָה יִשׁוּעָתִי לְבוֹא" (ישעיה נא), זֹכִרִים שֶׁהִקְב"ה יִגְאָלֵנוּ, בַּגְּאֵלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה, בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ מִמֶּשׁ.

